

Poul Egede og udført af ham selv, et stort Kaart over Limfjorden, tilhørende *H. P. Anchersen*, o. s. v., kort sagt en hel Række Manuskriptkaart over forskjellige Dele af Landet; men — hvor ere de nu? Det eneste af dem, vi mene at have fundet, er *Poul Egedes*, der mulig gjemmes i det store kgl. Bibliotek*). Af trykte Kaart har *Pontoppidan* brugt *P. Resens* over Sams samt *Thuras* over denne Ø saa vel som over Bornholm. Grundlaget for *Pontoppidans* Kaart er dog gennemgaaende *Joh. Mejers*, man sporer stadig den mejerske Type gennem dem, og først Videnskabernes Selskabs Kaart forlade den. For Resten ere Kaartene hos *Pontoppidan* udførte ved *Diderich Fester*, og man samstemmer gjerne med *Udgiveren*, naar han siger, at *Fester* „haver viist en ugemeen Stadighed, Eftertænksomhed og Accuratesse i det vanskelige Arbejd“**).

*) Ny kgl. Samling. Folio. 387. E.

***Diderich Christian Fester* fødtes 1732 i Boeslunde paa Sjælland. Han havde ikke lært noget i sin Barndom og blev Tjener bl. a. hos Rimsmeden *Wadskier* i Sorø; paa egen Haand lagde han sig efter Matematik og Kaarttegning og kom siden som Lærer i Matematik til Latinskolen i Trondhjem; 1794 rejste han tilbage til Kjøbenhavn, hvor han ansattes som „Navigations-Examinator“; han døde i Sorø 1811. Han var ikke alene dygtig som Kartograf, Matematiker og Astronom, men ogsaa en

Efter det foregaaende er det altsaa tydeligt, at *Joh. Mejers* Virksomhed i mere end et Hundreedaar har været det bestemmende for den danske Kartografi, og hele Verden over har man fulgt hans Kaart og Udkast. Der er heller ingen lige til *Pontoppidan* og hans Medarbejdere, der har kjendt saa meget til Danmarks Geografi som *Joh. Mejer*, ingen lige til *Thomas Bugge*, der har bidraget saa meget til, at Udlandet har faaet Kundskab om vort Land. Man maa derfor ogsaa i høj Grad undres over, at han er saa lidt kjendt hos os. *Bergsøe* kalder ham „en slesvigsk Matematiker ved Navn *Johan Meier*“, *N. M. Petersen* nævner ham ikke en Gang, og *Fr. Barfod* véd kun, at han har tegnet Kaart over Slesvig og Holsten, ikke over Kongeriget Danmark. *Johan Mejer* har Ret, naar han som Motto i et af Bindene til sit „nordischer Atlas“ sætter Ordene. „Opus multi laboris et usu“, Udbyttet af meget Arbejde og Slid. — Han var en stor Mand.

fink Forfatter*). Da *Wadskier* havde faaet Afsked fra Sorø og baade var husvild og brødløs, fik han Understøttelse hos sin fordums Tjener**).

*) Hans egen Løvnedsskildring staar i *Iris* og *Hebe* fra 1804. S. 1 og 97.

***N. M. Petersen*. Bidrag til den danske Literaturs Historie. Bd. IV. S. 338.

Lidt om Korea,

af *C. H. Kragh*, Telegrafbestyrer i Japan.

De indfødtes Navn for Korea er „Chosen“. Portugiserne, der her ligesom saa mange andre Steder vare de første paa Pletten, eller rettere de første, som be-sejlede det gule Hav, kaldte Landet *Coria*, en Forvanskelse af det japanesiske Navn *Korai*. Dette Land med omliggende Smaaøer er omtrent af samme Størrelse som Storbritannien, og det har efter de engelske Opgivelser en Folkemængde af 10 Millioner.

Den store østlige Halvdel af Landet bestaar af en sammenhængende Række, ikke synderlig høje og nøgne Bjærgmasser, som falde jævnt af imod Vest med talrige af Smaafloder og Bjærgstrømme gjennemskaarne Dalstrøg; de bedste og vigtigste Havne findes paa Vestsiden, som tillige er den frugtbarste Del af Landet. Af større Fløder findes kun en af Betydning, nemlig *Han-Floden*,

som dog ikke er sejlbar for dybere gaaende Skibe. Landets naturlige Beskaffenhed ligner meget Japans, navnlig paa Syd- og Vestsiden; men Plantevæksten er dog sparsommere og Jordbunden heller ikke saa rig og frugtbar.

Koreas Vejrlag regnes at være sundt; men Vinteren i den nordlige og østlige Del er meget barsk, og de dér hyppig fremherskende nordlige Vinde gjøre Vejret baade raat og ubehageligt i Modsætning til Syd- og Vestsiden, hvor desuden Sommervarmen behagelig afkøles ved en forfriskende Sørbrise. Havnene ere som Regel ikke isbundne, hvorimod Floderne ofte fryse til 1—2 Maaneder af Aaret. Der synes ikke at være nogen bestemt Regntid; nogle Aar regner det ualmindelig stærkt, mens der til andre Tider fremkaldes Hungersnød af ved-

varende Tørke. Denne sidste Omstændighed kommer vist af, at man har nedhugget Skovene; al større Trævæxt er forsvunden, saa at Græsset af den fattige Befolkning bruges i Steden for Brændsel. Bjergene siges at indeholde forskellige Mineralier som f. Ex. Guld, Sølv og Bly; men man har forgjæves søgt efter Kul. Der er overhovedet talt meget om Koreas store Mineralrigdomme, og dette lokkede ikke faa til Landet, men Undersøgelserne have kun givet et daarligt Udslag; i hvert Fald er der kun ringe Haab om en hurtig Udvikling i denne Industri, selv om der i Virkeligheden findes righoldige Miner; Regeringen har nemlig Eneret i denne Henseende. — Landet brødføder sig selv med Lethed. Ris og Hvede, som i Dalene høstes 2 Gange aarlig, ere tilligemed Oxekjød de vigtigste Næringsmidler; der opdrættes derfor og findes en uhyre Masse Hornkvæg, som ikke alene bruges til Føde, men ogsaa til Pak- og Trækdyr. Af Husdyr gjør den lille Race af grimme, men stærke Heste god Nytte; Geder ere sjældne, og Faar ses aldrig, derimod ere Hunde og Høns almindelige. Af den øvrige Dyreverden findes Tigre, Leoparder, Vildsvin, Hjorte, og paa Syd-siden Aber. I de større Floder ses af og til Krokodiller. Fiskeri er en vigtig Næringsvej. De vigtigste Udførsels-gjenstande ere Huder, Horn, Knokler, Ris, Bønner, tørret Fisk samt lidt Guld og raa Silke. Der indføres mest Bomuldstøjer, Glas, Papir, Svovlstikker o. s. v.

Statens Indtægter beregnes til omtrent 3 Millioner Kroner, og denne ringe Sum fremkommer endda kun ved en uforholdsmæssig høj Beskatning. I 1882, da Handelen udelukkende var i Japanesernes Hænder, var Værdien af Udførselen 6 Millioner Kroner og af Indførselen et lidt større Beløb.

De ovenstaaende tørre Meddelelser ere det vigtigste af, hvad der hidtil er oplyst om Korea. Jeg skal nu til-lade mig søge at give lidt Oplysning om dette nys aab-nede Lands Historie og dets Folk. Over Koreas Historie hviler der et saadant Mørke, at man kun med Sikkerhed kan gaa omtrent 500 Aar tilbage i Tiden; men dette hindrer imidlertid ikke Traditionen fra at sige, at en kinesisk Adelsmand allerede i Aaret 1122 før Kr. kom til Landet og oprettede et Dynasti, som holdt sig gjen-nem mange Aarhundreder. Efter en anden Tradition var Landet tidligere delt i mindre Fyrstendømmer, hvis Re-genter laa i uafbrudte Fejder indbyrdes og som derved tiltrak sig Kinas Opmærksomhed, der omtrent ved Aar 1400 underkastede sig hele Landet og gjorde det til en Tributstat, dog med selvstændig Regering. Denne For-klaring er sikkert den rigtige, og den nærværende Konge Li Sin er den 28de af det da oprettede Dynasti.

Det er en kjendt Sag, at Korea lige indtil for kort

siden med Held har modstaaet alle Forsøg paa at aabne Landet for Samkvem med andre Stater — Kina og Japan undtagne — og at det gennem Aarhundreder har ligget i en rolig og selvtilfreds Døs. Det er en Selv-følge, at Japan maatte blive det Land, som nærmest efter Kina søgte at komme i Berøring med Korea, der kun skilles fra Japan ved et smalt Stræde, og de driftige Japanesere kunde naturligvis ikke betragte denne ukjendte Halvø med dens udæskende Beliggenhed uden nærmere at undersøge Forholdene. Alt i lange Tider havde Ja-paneserne drevet Byttehandel paa den sydøstlige Kyst af Korea, men uden at sætte sig fast i Landet. En større japanesisk Invasion fandt Sted i Slutningen af det 16de Aarhundrede; en talrig Hær landsattes i Fusan og trængte frem lige til Hovedstaden Seul, som indtoges. Alt syntes at tegne til en almindelig Erobring af Landet, da en større kinesisk Hær mødte paa Pladsen og efter mange og haarde Kampe atter trængte Japaneserne tilbage til Fusan. Dette Tilbagetog gennem uafbrudte Kampe og forfærdelige Savn, besværliggjort ved Ukjendskabet til Landet og Befolkningens Had og fjendtlige Holdning, danner en af Japans historiske Episoder og er rig paa store glimrende Gjæringer. Det siges, at Resten af Hæren tilsidst naaede Kysten, men kun for at finde sig forladt af sine egne og fordømt til fremdeles at holde Stand; den i Fusan efterladte Garnison var nemlig borte, og der var ikke et Skib tilbage i Havnen. Vest for Fusan ligger en stejl, vanskelig tilgængelig Vej, som Ja-paneserne toge i Besiddelse, de forskandsede den og for-svarede sig med haardnakket Tapperhed, indtil der endelig langt om længe kom Hjælp. Lige siden den Tid have Ja-paneserne haft fast Fod i Landet, og Fusan blev til en hel japanesisk By. Japanesernes Indflydelse i Korea er for Tiden den største, og det maa indrømmes, at de have givet Koreanerne et godt Exempel. Disse ville imidler-tid ikke tilstaa, at Japaneserne have lært dem noget. I Aaret 1876 oprettedes der et regelret Samkvem imel-lem Japan og Korea, og derved henleddes Nordamerikas Opmærksomhed paa Halvøen, hvortil endnu ingen anden Nation havde Ret til at komme. 1882 lykkedes det ogsaa Nordamerika at slutte en Traktat, som, da Be-vægelsen en Gang var vakt, allerede 1883 efterfulgtes af Traktater med Tyskland og England. Alle disse Landes Undersaatter begyndte strax at søge til det nye Land, og særlig til dets Hovedstad „Han-yang“, bedre kjendt under Navnet „Seul“, der ligger en halv Snes Mile inden for Kysten. Denne Hovedstad er isøvrigt uden nogen Interesse; den kan maaske kaldes den mest svinagtige By i Verden. Indbyggertallet deri siges at være et Par hundrede Tusinde.

Regeringsformen i Korea er uindskrænket monarkisk i disse Ords videste Betydning, og Kongen regerer ved Hjælp af sex Ministre samt en militær civil Guvernør i hver af Provinserne; Regeringsformen er indrettet efter kinesisk Mønster. Alle Embedsmænd maa betale for deres Embeder og maa desuden kavtionere for deres gode Adfærd med en betydelig Sum Penge, hvortil kommer den mærkelige Skik, at den nys udnævnte Embedsmand maa efterlade sin Kone og Familie i Hovedstaden som Gidsler; kun med Kongens Tilladelse kan Familien være hos Manden under hans Embedsførelse. Ligesom i Kina findes der militære og civile Embedsmænd med en Mangfoldighed af Grader, og to Aar synes at være Fristen for at sidde i Embede. Oplysningen omfatter kun de øverste Klasser eller Embedsstanden og staar paa et meget lavt Trin; ligesom i Kina bestaar den i et trivielt og ørkesløst Studium af Klassikerne. Inkvisitionen har under en mærkelig Form fundet Indgang i Korea. Kongen sender nemlig hvert tredje Aar en Inkvisitor rundt i de forskellige Provinser. Denne Inkvisitor er altid forklædt, i Reglen som Tigger, og det er hans Opgave at udfinde Fejl i Administrationen, lytte til Folkets Klager og vaage over dets moralske Vandel. Saa snart han mener at have udfyldt sit Hverv, navngiver han sig for de forskellige Øvrighedspersoner, og der holdes nu en almindelig Forsamling, paa hvilken han udpeger og paa Stedet straffer de skyldige. Ret uheldigt er det dog for denne Kongens faderlige Omsorg, at man altid gjenkjenner Inkvisitoren, selv i hans Pjalter.

Koreanerne ere stærkt byggede, i Reglen høje med god Holdning, brede Skuldre, et velskabt Hoved med lange, skarpe Ansigtstræk og med et intelligent Udtryk. Næsen er flad og Tænderne i Modsætning til Kinesernes meget daarlige; Øjnene ere sorte saavel som Haaret, der undertiden er krøllet. Meget hos dem minder om den mongolske Race; men der synes tillige at være noget af den indiansk-nordamerikanske Type.

De ere listige, mistænksomme og ikke fri for at være grusomme; Kiv og Strid synes at opstaa hurtig, med megen Larm og Skrigen i deres Tale. Over for fremmede synes de meget reserverede uden dog at vise stærk Antipati. De ere ikke meget gjæstfri, men have som oftest heller aldrig noget at byde paa. De ere dovne og lade, samt uden Lyst til Vindskibelighed eller Industri; med Undtagelse af en enkelt smukt flettet Maatte kjender jeg intet Produkt af koreansk Industri, som er Omtale værd. Deres hele Opgave synes at være den at sidde paa Hug, gabe og ryge Tobak, d. v. s. Mændene; thi skjönt ogsaa alle Kvinderne ryge, paahviler det dem at udrette al Arbejdet baade i Huset og i Marken.

Japaneserne omtale dem som fejge og usle Soldater. Klædedragten er simpel og ligner Kinesernes, dog er den langt tarveligere; der er nemlig kun lidt Raad til Silke, og Bomuldsklædninger er derfor det almindelige. Her skal kun omtales Hovedbedækningen, som er meget kuriøs og original. Den bestaar af en lavpullet, men uhyre, bredskygget Hat, i Reglen vævet sammen af Silke eller Hestehaar, dog er det langt almindeligere at se dem bære et Slags Staaltraadsnet, der nærmest ligner en Rottetælde og hvis luftige Skelet synes lidet skikket til at skærme Hovedet, hvis da det er Mening med dette Hovedtøj, som for Resten er af Hestehaar. Kvinderne ere ikke meget indbydende og bære et mere eller mindre pinligt Præg af Trældom og Slid, den naturlige Følge af, at de fra deres tidligste Ungdom maa gjøre alt Arbejde. Deres Klædedragt bestaar af et stort Skjørt og en kort Bluse. Naar en Mand er gammel nok, gifter han sig og som Regel kun med én Kvinde. Som unge og ugifte bære Koreanerne Haaret i en Pisk; men saa snart de gifte sig, skære de Pidsken af og tviste Haaret op i en Knude oven paa Hovedet, der synes at tjene som en Slags Knage for den oven for omtalte besynderlige Hovedbedækning. Ægteskab ordnes af Forældrene ved Mellemmænd eller Kvinder, uden at de paagjældende spørges til Raads. Der ses ikke saa meget paa det gode ydre eller Velstand som paa Arbejdsfærdighed.

Følgerne af Dødsfald ere ikke uden Interesse; dør f. Ex. enten Faderen eller Moderen, er det Børnenes og de øvrige Familiemedlemmers Pligt paa en fremtrædende Maade at lægge deres Sorg for Dagen. De trævle Haaret op og lægge den gængse Hat og Overklædning bort; de nyde hverken Mad, Drikke eller Tobak i 3 Dage, og de maa heller ikke vaske sig i samme Tidsrum. For Faderen sørges der i samfulde 3 Aar, men for Moderen kun i 18 Maaneder, og dette betegnes ved, at man bærer groft Sækkelærred og en hvid Hat. Naar Konen dør, behøver Manden ikke at anlægge Sorg, og han gjør det aldrig ud over 3 Maaneder. Det synes overhovedet ikke at være nogen misundelsesværdig Lod at være koreansk Matrone; mens hun lever, maa hun trælle og slide for Manden og Familien, og dør hun, er hun glemt med det samme.

De koreanske Byer ligne de kinesiske; som Regel ere de omringede af en raa, utilhugget Stenmur med forfaldne Taarne over Portaabningerne i de fire Verdenshjørner. Gaderne ere smalle og have altid en aaben Kloakrende, der er fuld af de værste Uhumskheder; Urenligheden og Svineriet er i det hele saaledes, at det er vanskeligt at gjøre sig et Begreb derom, og i en By som Fusan, hvor der findes smukke, renlige og vel

vedligeholdte japanesiske Kvarterer, er Modsætningen slaaende. Husene ere som oftest tækkede med Straa, have smaa Huller i Steden for Vinduer, lave, mørke Rum med et ophøjet Gulv, hvorunder der findes en Ovn, der ligesom i Mongoliet tjener til Sovelejets Opbedning. Af Bohave ser man, saa at sige, intet, og hvad man ser, er af det fattigste og mest primitive Udseende, kun det allernødvendigste til Livets Nødtørft uden Spor af eller Sans for Komfort, ikke at tale om den komplette Mangel af Luxus, selv i de bedre Klassers Huse. Hverken Kvinder eller Mænd bære Smykker.

Ligesom man i Korea faar Indtrykket af almindelig Fattigdom, saaledes opdager man ogsaa snart en fuldstændig Mangel paa Liv, og man leder forgæves efter saadanne uskyldige Glæder som f. Ex. omrejsende Skuespillere eller Gjøglere. Folket er forkuet, og som Følge deraf sløvt; det lever ikke, det vegeterer. Den eneste gangbare Mønt er et daarligt Kobberstykke (Cash), hvoraf der gaar omtrent 1200 paa en mexikansk Dollar. Det er indlysende, at dette Betalingsmiddelet er en Hindring for den almindelige Omsætning.

Den, som meddeler de ovenfor omtalte Forhold og Tilstande, lever kun en 18 Timers Sørejse fra Korea og har haft Lejlighed til at møde mange af Koreas Pionerer. Adskillige ere de Diskussioner, vi her have ført over Landets Fremtid, og efter disse at dømme synes den at være mindre lovende. Der synes at herske en uhyggelig Enighed om, at Korea er et baade lille og fattigt Land, at dets Hjelpekilder langt fra ere saa gode, som det blev udskreget lige efter Landets Aabning, at Vejene, hvor de overhovedet findes, ere elendige og ufremkommelige, at Befolkningen er i den Grad fattig, lad og forkuet under mange Aarhundreders Tyranni, at det vil tage lange Tider, før nogen grundig Vækkelse til det bedre

kan finde Sted. Forholdene ere, kort sagt, saaledes, at det for enhver, som søger dertil, bliver et Spørgsmaal, om det vil lønne sig at anbringe Kapital eller ihærdigt og møjsommeligt Arbejde i Korea. Dette er mørke Udsigter, men man bør dog huske paa, at de fremmede, som gik til Korea med Forhaabninger og Forventninger og som bleve bittert skuffede, ere lidt tilbøjelige til at male graat i graat og ikke at yde Landet fuld Retfærdighed. Det er meget for tidligt at dømme om Resultatet af Landets Aabning; hvad der behøves, er Tid, Taalmodighed, Arbejde og Kapital i Forbindelse med virksom Hjælp fra Regeringen, og lykkes det for Alvor at paavirke denne, da vil Koreas Udvikling sikkert gaa fremad, om end kun langsomt i den første Tid. Der sidder alt én fremmed i Kongens Raad, og det skyldes formentlig ham, at der allerede nu er indrettet et Toldsystem efter kinesisk Mønster; mange fremmede have faaet Ansættelse i dette Departement. Der er ligeledes oprettet et Par regelrette Dampskibslinjer imellem Kina, Japan og Korea, saa vel som en Tølegrafflinje. Det var uheldigt, at Skinsygen imellem Kineserne og Japanerne 1884 bevirkede et blodigt Oprør i Seul og derved fremkaldte Gjæringer, som gjorde Tilstanden meget usikker og som ydermere afskrækkede fremmede fra at nedsætte sig i Landet; der er imidlertid for kort Tid siden afsluttet en Overenskomst, hvorefter baade Kina og Japan have forpligtet sig til at trække deres Kontingenter af Tropper tilbage fra Korea. Mærkeligt er det, at Missionærerne, som ellers altid ere Banebrydere i et hedensk for Civilisationen aabent Land, ikke endnu have givet Møde. — Hvorom alting er, staar det fast, at denne mystiske Nation har ladet Tæppet gaa op for alle skuelystne; men de fremmede, der for Eftertiden søge hertil, bør huske paa, at Scenen ogsaa her har den kjendte Indskrift: „Ej blot til Lyst“.

Om Havarmes Navne hos os,

af Ed. Erslev.

Alex. v. Humboldt gjør opmærksom paa*), at der som Minder fra ældgamle Tider i de forskjellige Sprog findes mange særkjendelige Udtryk for Bjærgformerne, Plantevæxten, Luftkredsen o. s. v., og han fortæller om

*) *Ansichten der Natur.* 3te Ausg. 1849. 1ster Bd. S. 319 og 338.

det Utal af Navne i arabisk eller i persisk paa de forskjellige Slags Sletter, Stepper og Ørkener, eller i gammelcastilliansk paa forskjellige Former af Bjærgmasserne. Den Side af Naturlivet i et Land, der er den vigtigste, giver sig ogsaa Udtryk i Landets Sprog, og dette er derfor rigt paa Ord, som betegne de forskjellige Afskygninger af en saadan Side. Undersøge vi f. Ex. de spanske eller